

Základní epidemiologické charakteristiky

Následující článek pojednává o charakteristikách, které se **uplatňují v epidemiologické studii**. Jedná se o **charakteristiku osoby, místa, a času**.

Charakteristika osoby: otázka KDO?

Epidemiologická charakteristika se zajímá především o následující epidemiologické znaky sledovaných osob:

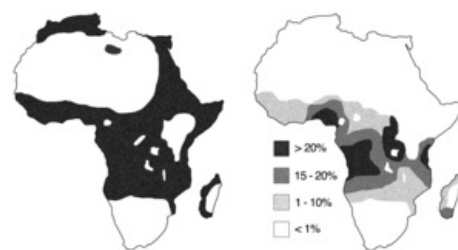
- věk;
- pohlaví;
- vzdělání;
- rodinný stav;
- zaměstnání;
- etnická skupina;
- výživový stav;
- socioekonomické postavení;
- osobní anamnéza, rodinná anamnéza.

Vztah nemoci a věku můžeme vyjádřit pomocí **prosté věkové křivky** (zachycuje všechny obyvatel různých věkových skupin v 1 časovém momentu) nebo pomocí **kohortové křivky** (zobrazuje ukazatele pro skupiny osob narozených ve stejnou dobu a sledovaných opakovaně v dalších kalendářních obdobích – kohorty jsou důležité, mění-li se nemocnost v průběhu času). Některé nemoci jsou typické pro určité věkové skupiny, např. **novorozenci** – kongenitální defekty, perinatální infekce. U **děti** se vyskytují dětské exantémové nemoci, rotavirové infekce, u **mladých dospělých** se často setkáváme s STD infekcemi, drogovými závislostmi, ale i roztroušenou sklerózou, častá je i Crohnova choroba. U **starších osob** je vyšší výskyt kardiovaskulárních a nádorových onemocnění, nozokomiálních infekcí a degenerativních onemocnění.

U celé řady nemocí nacházíme rozdíly mezi jednotlivými pohlavími. Vyšší **výskyt nemocí u mužů** je např. u kardiovaskulárních poruch, karcinomu plic, aterosklerózy a vředové choroby. **U žen** jsou častější naopak cholecystitidy, diabetes mellitus, tyreotoxikóza, obezita a psychoneurózy. **Etnický původ** rovněž hraje roli. Černoši častěji trpí srpkovitou anémií, běloši roztroušenou sklerózou, Eskymáci pak rakovinou rtů. **V nižších sociálních vrstvách** je vyšší výskyt STD a karcinomu cervixu. Toto je nejspíše dané kvůli zvýšené promiskuitě a snížené uvědomělosti těchto skupin lidí. Osamělost, respektive svobodný stav a ovdovělost jsou zvýšeně asociovány s mírou psychických poruch, jako deprese, a s výskytem sebevražd-

Charakteristika místa: otázka KDE?

Výskyt nemocí se bude lišit i podle přírodních podmínek, společenských, ale i charakteristikou prostředí. Co se týče **přírodních podmínek**, epidemiologie studuje tzv. **zeměpisný faktor**, tedy v jaké **nadmořské výšce** se vyskytuje daná nemoc (např. ve vysokých nadmořských výškách je častější polyglobulie), v jakém **klimatu** (teplota a vlhkost vzduchu, což je rozhodující např. pro přenašeče infekcí), a za působení jakých **chemických a fyzikálních faktorů**. Mezi studované **společenské podmínky** patří životní styl, přítomnost škodlivin v životním stylu, hustota osídlení dané lokality atp. *Například: cirhóza jater ve Francii, spolu s francouzským paradoxem – vysoká spotřeba vína*. Vliv na výskyt nemocí má i **velikost sledovaného území** a **charakteristika prostředí** (je rozdíl mezi městem a vesnicí, izolovaností nebo přelidněním).

Výskyt malárie (vlevo) a výskyt srpkovité anémie (vpravo)

Převládající faktor místa je vyznačený, když **všechny** etnické skupiny na daném místě žijící **onemocní stejnou chorobou** a etnicky smíšená populace jiného území má nízkou incidenci i prevalenci daného ukazatele.

Kartogram je mapa s vyznačeným místem výskytu sledovaného onemocnění.

Charakteristika času: otázka KDY?

Podle časového průběhu a časového vývoje onemocnění můžeme rozlišit tzv. **sekulární vývoj** (trendy), kdy dochází k dlouhodobé tendenci změn – změny probíhají pozvolna a neustále v jednom směru; a **probíhající změny** (křivka trvalého vzestupu nebo trvalého poklesu, nebo křivky stacionární), **periodické změny** (denní, týdenní, sezonní, roční, dlouholeté,...) a **nepravidelné změny**. *Explozivní epidemie* je taková epidemie, kde se uplatňuje agens o velké infekciozité, toxické chemické látky.^[1]

Odkazy

Související články

- Metodologie v epidemiologii

Použitá literatura

- TIMMRECK, Thomas C.. *An Introduction to Epidemiology*. 3. vydání. Sudbury : John and Bartlett Publishers, 2002. s. 205-210. ISBN 0763700606.
- BENCKO, Vladimír, et al. *Epidemiologie, výukové texty pro studenty 1. LF UK, Praha*. 2. vydání. Praha : Univerzita Karlova v Praze – Nakladatelství Karolinum, 2002. s. 16-24. ISBN 80-246-0383-7.

Jednotlivé reference

1. BENCKO, Vladimír, et al. *Epidemiologie, výukové texty pro studenty 1. LF UK, Praha*. 2. vydání. Praha : Univerzita Karlova v Praze – Nakladatelství Karolinum, 2002. s. 16-24. ISBN 80-246-0383-7.